

Joroinen

*SISÄISEN VALVONNAN JA
RISKIENHALLINNAN
PERUSTEET*

Kunnanhallitus 26.8.2024

Valtuusto 2.9.2024

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto ja soveltamisala	3
2	Käsitteitä.....	3
3	Tehtävät ja vastuut.....	3
4	Sisäinen valvonta osana johtamis- ja hallintojärjestelmää	5
5	Riskienhallinta, raportointi ja arviointi.....	5
6	Voimaantulo	5

1 JOHDANTO JA SOVELTAMISALA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Joroisten kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee olla järjestetty näiden perusteiden mukaan. Lisäksi sisäistä valvontaa ohjataan hallintosäännöllä sekä konserniohjeella. Kunnanhallitus voi antaa ohjeita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat toimielimiä ja tilivelvollisia viranhaltijoita sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa.

2 KÄSITTEITÄ

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä väline varmistua toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja laillisuudesta. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia toiminta- ja menettelytapoja, joilla varsinkin tilivelvolliset ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan, että:

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan,
- kunnan omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäinen tarkastus voi olla osa sisäistä valvontaa, ja se toimii riippumattomana kunnanhallituksen, konsernijohdon ja ylimmän johdon tukitoimintona. Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta.

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä. Riskit jaetaan strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin sekä vahinkoriskeihin, ja kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada järjestelmällisellä ja ennakoivalla toiminnalla kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta ja toimintojen jatkuvuudesta. Riskienhallinta on järjestelmällistä toimintaa, jonka myötä tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit tunnistetaan ja arvioidaan sekä niiden hallintakeinoja suunnitellaan, toteutetaan ja seurataan tehokkaasti.

Riskienhallintaprosessiin kuuluu riskien tunnistaminen ja arviointi eli riskikartoitus, toimenpiteiden suunnittelu, toteutus sekä raportointi ja seuranta. Kokonaisuuteen kuuluu myös tavoitteita uhkaavien riskien hallintaprosessi ja siihen liittyvien ohjeiden päivitys.

Ulkoisen valvonta on kunnanhallituksesta ja viranhaltijajohdosta riippumatonta toimintaa, jota suoritetaan kunnan järjestämänä ja täysin kunnan ohjauksen ulkopuolella. Kunnan järjestämää ulkoista valvontaa hoitaa tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja mutta myös kunnan asukkaat, joilla on julkisuusperiaatteen mukainen valvontaoikeus- ja mahdollisuus

3 TEHTÄVÄT JA VASTUUT

VALTUUSTO

Valtuuston tehtävä on päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista (KuntaL 14 §). Lisäksi valtuuston hyväksymässä hallintosäännössä on annettava tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja sopimusten hallinnasta (KuntaL 90§). Myös valtuuston hyväksymässä konserniohjeessa on annettava tarpeelliset määräykset konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä (KuntaL 47 §).

Kuntien tulee valmiussuunnitelmien ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa (Valmiuslaki 12 §). Joroisten kunnan hallintosäännön mukaan valmiussuunnitelmat hyväksyy valtuusto.

Valtuusto hyväksyy vuosittain talousarvion ja taloussuunnitelman (KuntaL 14 §). Talousarviossa valtuusto asettaa kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joiden toteutumista tulee valvoa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät talousarvioprosessiin ja kattavat koko kunnan tehtäväkentän.

KUNNANHALLITUS

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta (KuntaL 38 §). Kunnanhallituksen tulee muun muassa huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta (KuntaL 39 §).

Lisäksi kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (KuntaL 115 §).

KONSERNIJOHTO

Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä (KuntaL 48 §). Konsernijohdosta ja sen tehtävistä on määrätty Joroisten kunnan hallintosäännössä.

TILINTARKASTAJA

Tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti (KuntaL 123 §).

TILIVELVOLLISET, LAUTAKUNNAT JA VIRANHALTIJAT

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus.

Tilivelvollisia ovat toimielimen jäsenet sekä asianomaisten toimielinten tehtäväalueen johtavat viranhaltijat (KuntaL 125 §). Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia valtuutetun toimessaan. Lopullinen harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia, on tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla, koska vastuuvapauden myöntämiseen on otettava kantaa tilintarkastuskertomuksessa.

Lautakuntien ja viranhaltijoiden tehtävät sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyen on määrätty Joroisten kunnan hallintosäännössä. Johtavilla viranhaltijoilla, erityisesti tilivelvollisilla, on vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja ohjeiden mukaisesta raportoinnista.

ESIHENKILÖT JA HENKILÖSTÖ

Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, on jokaisen hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella. Esihenkilöillä on velvollisuus toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan sekä valvoa toimintaa.

Henkilöstön velvollisuutena on toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeiden mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan. Henkilöstön tulee myös raportoida havaitsemistaan epäkohdista esihenkilölleen.

KONSERNIYHTEISÖN HALLITUS JA TOIMITUSJOHTAJA

Konserniyhteisöjen velvollisuutena on järjestää sisäinen valvonta ja riskienhallinta organisaatiossaan huolellisesti. Konserniyhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

4 SISÄINEN VALVONTA OSANA JOHTAMIS- JA HALLINTOJÄRJESTELMÄÄ

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja kuntakonsernin strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Sisäiseen valvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota organisaation ja sen toimintaympäristön muuttuessa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla toimialat, yksiköt ja konserniyhteisöt pyrkivät varmistamaan tavoitteidensa saavuttamisen. Tästä syystä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana. Toimiva sisäinen valvonta ehkäisee väärinkäytöksiä ja on paras menetelmä väärinkäytösten paljastamisessa. Sisäistä valvontaa tulee toteuttaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi, ja havaittuihin väärinkäytöksiin on puututtava.

5 RISKIENHALLINTA, RAPORTOINTI JA ARVIOINTI

Riskienhallinta koostuu jatkuvista toimenpiteistä, jotka ovat osa kuntakonsernin toiminnan suunnittelua ja operatiivista toimintaa. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät tiiviisti vuosittaiseen talousarvio-, toiminnan ja talouden seuranta- ja tilinpäätösprosessiin. Toimialojen ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa riskejä, arvioida niiden vaikutuksia sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Lisäksi varsinkin strategisia riskejä arvioidaan myös kuntastrategian ja valmiussuunnittelun yhteydessä.

Raportointi tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnasta on tärkeä kuntajohtamisen työväline. Tiedon tulee olla luotettavaa, olennaista ja ajantasaista. Osavuosisiraportit ovat myös riskienhallinnan seurantaraportteja, ja tulosalueen riskiarvio on päivitettävä osavuosisiraporttiin.

Lisäksi vastuutahon tulee raportoida välittömästi ylemmälle taholle, mikäli merkittävä riski on todennäköisesti realisoitumassa tai sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuus ja riittävyys ovat vaarantumassa. Myös uusia ja merkittäviä riskejä havaitessa tulee niistä raportoida valvontavastuussa olevalle ja varmistaa, että riskien osalta ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

Raportoinnissa noudatetaan mahdollisia kunnanhallituksen antamia tarkempia ohjeita sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konserniyhteisöjen osalta myös valtuuston hyväksymää konserniohjetta.

Kunnanhallitus antaa toimintakertomuksessa tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Selonteko sisältää tietoa muun muassa mahdollisten puutteiden havaitsemisesta ja tulevista kehitystoimista.

6 VOIMAANTULO

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet tulevat voimaan 1.10.2024.